

Kartläggning av säkerhetsarbetet vid Region Jämtland Härjedalens folkhögskolor

Beslutad 2026-XX-XX, av:

Sammanfattning

I april 2025 beslutade den Regionala utvecklingsnämnden att säkerhetsarbetet vid Region Jämtland Härjedalens två folkhögskolor Birka och Bäckedal ska kartläggas. Syftet med kartläggningen var att säkerställa att folkhögskolorna bedriver ett ändamålsenligt säkerhetsarbete kopplat till risken för skolattacker samt identifiera om ytterligare åtgärder behöver vidtas.

Resultatet av kartläggningen visar att folkhögskolorna bedriver ett gott förebyggande arbete på flera sätt. Det finns rutiner för att hantera elever med orosbeteende och frågan har diskuterats i personalgrupperna. Vidare har folkhögskolorna vidtagit åtgärder för att förstärka skalskyddet.

Bland utvecklingsområdena återfinns framtagande av en gemensam riktlinje för folkhögskolornas säkerhetsarbete kopplat till risken för allvarliga våldssituationer i skolmiljö. En sådan riktlinje saknas idag, vilket medför att ett stort ansvar för bedömningen av säkerhetsrelaterade åtgärder tillfaller folkhögskolerektorerna och riskerar att leda till att frågan hanteras olika vid respektive skola. Det rekommenderas därför att folkhögskolestyrelsen tillika den Regionala utvecklingsnämnden fattar beslut om en gemensam riktlinje för skolornas säkerhetsarbete.

Av riktlinjen bör det framgå att folkhögskolorna ska genomföra en riskanalys i sina verksamheter, utarbeta en beredskapsplan samt utbilda och öva personal i hantering av allvarliga våldshändelser i skolmiljö. I det fall skolorna i sina riskanalyser identifierar ytterligare åtgärdsbehov behandlas dessa löpande.

Kartläggning av säkerheten på folkhögskolorna Birka och Bäckedal
Dnr RUN/182/2025

Handläggare
Linn Hollanti
Närstöd Regional utveckling

Region Jämtland Härjedalen
Box 654, 831 27 Östersund
www.regionjh.se

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	1
FÖRKORTNINGAR	3
1 INLEDNING	4
1.1 Uppdrag	4
1.2 Syfte och mål	4
1.3 Disposition	5
2 SKOLATTACKER	5
2.1 Gärningsperson	5
2.2 Attentatsmetod	5
3 SÄKERHET OCH SKYDD I SKOLMILJÖN	6
3.1 Riskanalys	6
3.2 Beredskapsplan	6
3.3 Hantering av elever med orosbeteende	6
3.4 Kunskap och förmåga hos personal och elever	7
3.5 Säkra rum	7
3.6 Sektionering	7
3.7 Entréers utformning	7
3.8 Varnings- och larmsystem	7
3.9 Fordonsskydd	8
3.10 Rutin för hantering av misstänkta föremål	8
3.11 God ordning	8
4 METOD	8
5 BIRKA OCH BÄCKEDALS SÄKERHETSARBETE	8
5.1 Vidtagna åtgärder vid Birka	9
5.2 Identifierade behov vid Birka	9
5.3 Vidtagna åtgärder vid Bäckedal	10
5.4 Identifierade behov vid Bäckedal	11
6 SÄKERHETSARBETE VID ANDRA SKOLOR	11
6.1 Region 1	11
6.2 Region 2	12
6.3 Region 3	12
6.4 Region 4	13
6.5 Universitet	13
7 UTVECKLINGSOMRÅDEN OCH ÅTGÄRDSFÖRSLAG	14
7.1 Utvecklingsområden	14
7.2 Åtgärdsförslag	15
REFERENSER	16
BILAGA 1: INTERVJUFRÅGOR TILL BIRKA OCH BÄCKEDAL	17
BILAGA 2: INTERVJUFRÅGOR TILL ÖVRIGA SKOLOR	18

Förkortningar

CVE	Center mot våldsbejakande extremism
KMC	Katastrofmedicinskt centrum
MSB	Myndigheten för säkerhet och beredskap
NPF	Neuropsykiatrisk funktionsnedsättning
PDV	Pågående dödligt våld
RUN	Regionala utvecklingsnämnden

1 Inledning

De senaste åren har ett antal våldsdåd med dödlig utgång utförts på skolor i Sverige. I februari 2025 inträffade den hittills värsta skolattacken, där en gärningsperson öppnade eld på Komvux i Örebro och dödade tio elever och personal. Samtidigt rapporterar Polisen om ett ökat inflöde av information om personer som uttrycker vilja och avsikt att utföra en skolattack.¹ Sannolikheten att en enskild skola drabbas är liten, men skulle det ske riskerar det att få mycket allvarliga konsekvenser.

Den 1 juli 2025 infördes ett nytt säkerhetskapitel i skollagen, i syfte att säkerställa en säker och trygg utbildnings- och arbetsmiljö för elever och personal. Av lagen framgår bland annat att skolans huvudman ska tillse att det bedrivs ett löpande säkerhetsarbete för att kunna hantera allvarliga våldssituationer i skolmiljön.² Som folkhögskolor faller Region Jämtland Härjedalens två regionägda skolor Birka och Bäckedal inte under skollagen. Däremot har folkhögskolorna som arbetsgivare ett ansvar att bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete och förebygga risker i arbetsmiljön. Både Birka³ och Bäckedal⁴ har även en policy om att vara en trygg skola fri från hot och våld.

1.1 Uppdrag

Mot bakgrund av den senaste tidens våldshandlingar i skolmiljö beslutade den Regionala utvecklingsnämnden (RUN) i april 2025 att säkerhetsarbetet vid folkhögskolorna Birka och Bäckedal ska kartläggas. I uppdraget ingår att:

- identifiera hur respektive folkhögskola arbetar förebyggande mot skolattacker,
- utifrån verksamhets- och omvärldsanalys identifiera om något behöver utvecklas, vidare, exempelvis skydds- och säkerhetsåtgärder, rutiner, befintliga hot- och våldplaner, kunskapshöjande insatser,
- identifiera vad som bör vara gemensamt för båda skolorna och vad som kan skilja sig åt,
- identifiera om och i så fall vilket stöd som behövs från olika funktioner inom staben, exempelvis från enheten Säkerhet och beredskap eller HR,
- föreslå förslag på finansiering i det fall behov av ytterligare åtgärder identifieras.

1.2 Syfte och mål

Syftet med kartläggningen är att säkerställa att Region Jämtland Härjedalens folkhögskolor bedriver ett ändamålsenligt säkerhetsarbete kopplat till risken för skolattacker, det vill säga allvarliga våldssituationer i skolmiljö. Målet med kartläggningen är att klargöra vidtagna åtgärder och identifiera eventuella utvecklingsområden för att ytterligare stärka säkerheten vid skolorna.

¹ CVE. *Så kan vi förebygga skolattacker*. Inhämtad 4 juni 2025 från: [Skolattack.se](https://skolattack.se) | CVE

² SFS 2025:625. *Lag om ändring i skollagen (2010:800)*. [SFS2025-625.pdf](https://www.riksdagen.se/sfs/2025-625.pdf)

³ Birka folkhögskola. *Policy mot hot och våld*. Inhämtad 23 juni 2025 från: [Policy hot och våld | Birka](#)

⁴ Bäckedals folkhögskola. *Policy mot hot och våld*. Inhämtad 23 juni 2025 från: [Policy mot hot och våld – Bäckedals Folkhögskola Sveg](#)

1.3 Disposition

Rapporten inleds med en beskrivning av begreppet skolattack, följt av ett avsnitt med övergripande rekommendationer om hur skolor kan arbeta för att skydda sig mot skolattacker. Därefter redogörs för Birkas och Bäckedals säkerhetsarbete samt för hur ett antal andra regiondrivna folkhögskolor arbetar förebyggande med frågan. Rapporten avslutas med åtgärdsförslag för hur säkerhetsarbetet vid Birka och Bäckedal kan utvecklas vidare.

2 Skolattacker

Det finns idag ingen gemensam definition av begreppet skolattack, mer än att det handlar om ett våldsdåd som avsiktligt utförs i skolmiljö. Attacken kan vara riktad mot en enskild individ eller en kategori av individer, eller mot skolan som helhet. Mycket talar för att skolattacker är noggrant planerade, även de som genomförs med enkla medel och metoder. Attackerna har ofta ett mycket snabbt tidsförlopp och kan vara över på några minuter. Det innebär att de omedelbara åtgärder som skolpersonal och elever vidtar har stor betydelse för hur allvarliga konsekvenserna riskerar att bli.⁵

I den här rapporten används begreppen skolattack, skolattentat, PDV-händelse och allvarliga våldssituationer i skolmiljö synonymt.

2.1 Gärningsperson

Gärningspersonen är ofta en nuvarande eller en tidigare elev på skolan.⁶ I flera fall rör det sig om en ung man som upplever sig socialt isolerad, kan ha någon form av neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF), lider av psykisk ohälsa som depression eller suicidtankar, uttrycker sympatier för extrema budskap eller har ett överdrivet intresse för vapen och tidigare skolattacker. Gärningspersonen agerar ofta ensam, kan ha uttryckt sin avsikt för vänner, familj eller personal, motiveras av upplevda orättvisor eller önskan att döda samt har en strävan efter berömmelse eller hämnd.⁷

2.2 Attentatsmetod

I en svensk kontext har det vanligaste tillvägagångssättet vid skolattentat varit nyttjande av hugg- och stickvapen, medan det i flera andra länder varit vanligare att skjutvapen använts. Attacker med skjutvapen leder ofta till ett större skadeutfall, medan attentat med hugg- och stickvapen är tystare vilket kan försena upptäckt och försvåra flykt. Andra, mindre vanliga attentatsmetoder är att använda fordon, sprängladdningar eller bränder. Det senare har

⁵ CVE. (2024). *Metodstöd för att stärka skolans förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism och skolattacker. Kunskapsöversikt och samtalsstöd*. Tillgänglig: [Metodstöd för att stärka skolans förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism och skolattacker](#), s.23.

⁶ Det betyder inte att dåd inte kan begås av personer som saknar relation till skolan. Ett exempel på detta är skolattacken i Trollhättan 2015.

⁷ MSB. (2025). *Säkerhet i offentlig miljö. Skydd i skola*. [PowerPoint-presentation].

ibland använts för att förstärka effekterna av ett attentat som genomförts med en annan metod, men kan också vara en följd av skottlossning eller en detonerad sprängladdning.

3 Säkerhet och skydd i skolmiljön

Skolan är i första hand en plats för lärande där åtgärder för ökad säkerhet och trygghet behöver kombineras med värdena tillgänglighet och öppenhet. De åtgärder i det fysiska skyddet som behöver genomföras för att öka säkerheten mot våldshandlingar och attentat i skolan är oftast inte så stora. Även små saker kan ha betydelse, till exempel ordning och reda i skolans lokaler och medvetenhet hos personalen. Ofta är flera lager av skydd och en kombination av fysiska, organisatoriska och personalrelaterade åtgärder det bästa skyddsalternativet. Vidare är det viktigt att de åtgärder som vidtas fungerar i den dagliga verksamheten och inte medför för stort krångel, annars riskerar de att kringgås.

Nedan sammanfattas ett antal rekommendationer för hur skolan kan arbeta förebyggande med skydds- och säkerhetsåtgärder kopplat till PDV-händelser (med PDV avses pågående dödligt våld). Rekommendationerna är tagna ur vägledningen *Våldshandlingar med stora konsekvenser i skolan*⁸ som har tagits fram av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) i samarbete med Center mot våldsbejakande extremism (CVE) och Polismyndigheten.

3.1 Riskanalys

För att kunna arbeta effektivt med skolans säkerhet behövs en gemensam bild av vilka risker och sårbarheter den specifika skolan har. Ett viktigt steg mot ett sådant underlag är att först genomföra en riskanalys, där man identifierar och analyserar vilka oönskade händelser som skulle kunna inträffa och hur dessa kan skada människor eller verksamhet. Utifrån analysen kan man sen fatta beslut om att vidta åtgärder för att minska sårbarheten eller de potentiella konsekvenserna av ett attentat.

3.2 Beredskapsplan

Skolan bör ha en beredskapsplan som beskriver de åtgärder som ska vidtas vid allvarliga våldssituationer eller hot om sådana. Syftet med planen är att säkerställa att skolan kan hantera allvarliga händelser innan de inträffar, och den bör innehålla information om exempelvis roller, kommunikationsvägar samt planering för utrymning, inrymning och utestängning. På Skolverkets hemsida finns information och mallar för att ta fram en beredskapsplan.⁹

⁸ MSB. (2023). *Våldshandlingar med stora konsekvenser i skolan*. En vägledning för skolläda, skolpersonal och säkerhetsansvariga. Publikationsnummer: MSB2188. Tillgänglig: [Våldshandlingar med stora konsekvenser i skolan](#)

⁹ Skolverket. (2025). *Beredskapsplan för allvarliga våldssituationer*. Inhämtad från: [Beredskapsplan för allvarliga våldssituationer - Skolverket](#)

3.3 Hantering av elever med orosbeteende

Efter tidigare skolattacker har man ofta kunnat konstatera att det funnits varningstecken hos elever men att det saknats kunskaper och/eller resurser att agera. Skolan bör därför ha rutiner för hur elever med orosbeteende ska hanteras (att till exempel så tidigt som möjligt initiera samtal med en berörd elev, koppla in elevhälsan etcetera).

3.4 Kunskap och förmåga hos personal och elever

Skolans enskilt viktigaste skydds- och säkerhetsåtgärd är att höja medvetenheten, kunskapen och förmågan hos personal och elever att agera på rätt sätt vid ett pågående attentat samt hur man stoppar en blödning och räddar liv. Att utrymma, inrymma eller stänga ute hot är centrala metoder i skyddet mot skolattacker. Vilken av metoderna som ska användas beror på hur situationen ser ut.

Med *utrymning* menas att elever och personal förflyttar sig ut ur skolan, i en säker riktning. Utrymning vid en skolattack skiljer sig från utrymning till följd av brand (det är exempelvis olämpligt att ha en utpekad återsamlingsplats vid en skolattack då en stor folksamling innebär ett nytt mål för gärningspersonen).

Om hotet däremot återfinns utanför skolan kan det vara säkrare för elever och personal att kvarstanna i skolans lokaler och *utestänga* hotet.

Med *inrymning* menas att elever och personal stänger in sig i en del av skolbyggnaden, exempelvis i ett säkert rum.

3.5 Säkra rum

Ett säkert rum är ett rum som på förhand utsetts som möjligt att söka skydd i, i det fall det inte är möjligt att fly. Det kan vara ett vanligt klassrum som är svårforcerat och tillräckligt stort för att en gärningsperson inte slumpmässigt med ett skjutvapen ska kunna träffa den som sökt skydd i rummet. Rummet ska helst sakna insyn, kunna barrikeras och låsas inifrån med ett vanligt mekaniskt vridlås.

3.6 Sektionering

Sektionering innebär att försvåra för en gärningsperson att röra sig fritt i skolbyggnaden, exempelvis genom att ha låsta dörrar eller naturliga avgränsningar mellan olika delar av byggnaden. Innan skolan vidtar åtgärder för att förändra en byggnads utformning ska fastighetsägaren eller en brandkonsult konsulteras, då vissa åtgärder kan försämra utrymningsmöjligheterna vid brand.

3.7 Entréers utformning

Entréers utformning utgör en viktig skyddsåtgärd. Några exempel är god belysning, tillträdesbegränsning och naturlig uppsikt med närvarande personal som reagerar om de upptäcker något avvikande. Det senare lyfts ofta fram som det viktigaste verktyget för att upptäcka ett förestående attentat. Att bemöta okända med ett "Hej, kan jag hjälpa till med något?" kan vara tillräckligt för att få en gärningsperson att avstå från en attack.

3.8 Varnings- och larmsystem

Vid en skolattack är förmågan att snabbt kunna varna och larma avgörande för hur allvarliga konsekvenserna blir. Det finns flera tekniska möjligheter, exempelvis högtalarsystem, mobilapplikationer och överfallslarm kopplade till en bemannad larmcentral. Var och en av dessa har sina för- och nackdelar som är viktiga att noga överväga innan implementering.

3.9 Fordonsskydd

Även om attacker med fordon är ovanliga i skolmiljön kan det finnas anledning att se över risken för det, särskilt om det finns platser i direkt anslutning till skolan där många elever samlas (exempelvis en busshållplats eller en skolgård i samband med skolavslutning). I dessa fall kan man överväga att placera ut tillfälliga fordonsskydd (permanent åtgärder är i stor utsträckning kommunens ansvar).

3.10 Rutin för hantering av misstänkta föremål

Misstänkta föremål är föremål som avviker från det normala. I många fall rör det sig om helt ofarliga föremål, men bedömningen av vad som är misstänkt eller inte kan vara svår att göra. Ofta måste beslut fattas snabbt och innan polis har kommit till platsen. Det är därför viktigt att det finns rutiner för hur skolan ska agera och hantera misstänkta föremål.

3.11 God ordning

Att hålla god ordning fyller en viktig säkerhetsfunktion. Exempelvis riskerar felplacerade stolar att blockera en utrymningsväg eller en olåst dörr att obehöriga kan ta sig in. God ordning gör det också lättare att upptäcka misstänkta föremål och att se om något avviker från det normala.

4 Metod

I kartläggningen av Birka och Bäckedals säkerhetsarbete intervjuades skolorna inledningsvis enskilt.¹⁰ Parallellt med detta intervjuades även fyra andra regioner om hur de arbetar med säkerheten vid sina regionägda folkhögskolor. Valet av regionerna utgick från en lista över regioner med flest antal regionägda folkhögskolor. Sex av dessa fick frågan om de ville ställa upp på en intervju, varav tre svarade ja. Därtill intervjuades ytterligare en region, utifrån tidigare kontakt och samverkan med regionen. De intervjuade regionerna är av olika storlek och med geografisk spridning i landet (samtliga landsdelar är representerade).

Utöver detta fördes dialog med en säkerhetschef vid ett universitet. Även om universitetets verksamhet skiljer sig från folkhögskolornas har de vissa gemensamma nämnare: inom båda verksamheterna är studenterna/deltagarna vuxna personer som själva sökt sig dit, och där utbildas en bred variation av människor med olika bakgrund.

¹⁰ Intervjufrågorna återfinns i bilaga 1.

Intervjuerna genomfördes under juni och juli 2025 och därefter sammanställdes resultatet. Rektorerna vid Birka och Bäckedal, ihop med staben för Kultur och bildning, diskuterade sedan resultatet tillsammans och fick möjlighet att inkomma med synpunkter.

5 Birka och Bäckedals säkerhetsarbete

I det här avsnittet presenteras Birkas och Bäckedals pågående säkerhetsarbete samt områden som skolorna ser behov av att utveckla vidare.

5.1 Vidtagna åtgärder vid Birka

Hantering av deltagare med orosbeteende

Birka har dokumenterade rutiner för hantering av deltagare med orosbeteende.¹¹ Med orosbeteende avses inte specifikt situationer med koppling till PDV-händelser, utan i en bredare mening. Skolan har identifierat ett antal risksituationer som kan föranleda konflikt mellan deltagare och personal och utarbetat rutiner för dessa. Ett exempel är utskrivning, det vill säga när skolan fattat beslut om att stänga av en elev. Birka menar att man bedriver ett bra förebyggande arbete och att folkhögskolemiljön utgör en skyddsfaktor i sig genom att den ger deltagarna ett socialt sammanhang.

Utbildning

Under våren 2025 deltog några av Birkas medarbetare på Östersunds kommuns utvärderingskonferens kopplad till kommunens PDV-övning samt på MSB:s halvdagsutbildning om skydd mot skolattentat. Frågan har även diskuterats vid två arbetsplatsträffar. Även om medarbetarna har fått viss kunskap i PDV finns behov av mer stöd och vidareutbildning. Dels efterfrågas vägledning i vilken information som ska förmedlas till deltagarna och hur eventuell oro ska omhändertas, dels praktiska kunskaper i hur en PDV-händelse ska hanteras. En av skolans särskilda utmaningar är hur man ska tänka kring utbildning och övning av deltagare med neuropsykiatriska diagnoser (NPF).

Skalskydd

Omgående efter skolattacken på Komvux i Örebro införde Birka ytterligare säkerhetsrutiner och förstärkte skolans skalskydd. Bland annat sågs behörigheter och inpasseringskort över och tillgängligheten för utomstående begränsades. Skolans entré är idag låst och besökare registreras i en reception, vilket gör att skolan har koll på vilka som rör sig i lokalerna. De utökade säkerhetsåtgärderna uppges ha varit uppskattade och mottagits väl av både deltagare och personal. Birka ser dock behov av att installera ytterligare ett lås i entrén och skapa en sluss mellan de två entrédörrarna, vilket skulle medföra att besökare slipper vänta utomhus.

God ordning

Birka uppger att man håller god ordning på skolan och att deltagare och personal är duktiga på att uppmärksamma eventuella kvarglömda föremål. Det händer väldigt sällan att väskor lämnas stående i lokalerna, och de få gånger det skett har väskorna identifierats snabbt och

¹¹ Dessa återfinns i dokumentet *Svåra situationer*.

lämnats in till skolans reception. Birka har ingen särskild rutin för hantering av misstänkta föremål, men däremot en rutin för posthantering och misstänkta försändelser.

5.2 Identifierade behov vid Birka

Utbildning och övning

Av samtliga identifierade utvecklingsområden lyfts utbildning och övning som den absolut viktigaste. Både personal och deltagare behöver utbildas i och få öva på koncepten utrymning, inrymning och utestängning. Till detta efterfrågas externt expertstöd då kompetens saknas inom den egna organisationen.

Översyn av lokaler

För att kunna fatta beslut om eventuella ytterligare säkerhetsåtgärder, exempelvis lås och insynsskydd, efterfrågar skolan extern hjälp med översyn av lokalerna. Vilka åtgärder kan vidtas för att minimera sårbarheter?

Översyn av högtalarsystem

På Birka finns idag ett högtalarsystem som inte används. Efter genomgång av systemet är bedömningen att högtalarna bör gå att starta i gång men att det krävs en viss arbetsinsats för att kunna nyttja dem vid en PDV-händelse. Skolan efterfrågar stöd i hur systemet ska kunna användas vid en skolattack.

Komplettera befintlig krisplan med en beredskapsplan för PDV-händelser

Birka bedriver idag ett gott förebyggande arbete, men vid förfrågan ser man att det kan kompletteras med en beredskapsplan för PDV-händelser.

5.3 Vidtagna åtgärder vid Bäckedal

Hantering av deltagare med orosbeteende

Även Bäckedals folkhögskola arbetar aktivt med förebyggande arbete: att motverka ohälsa, främja inkludering och identifiera eventuella orostecken hos deltagare. Skolan har verktyg och rutiner att hantera situationer med risk för konfrontation med deltagare, exempelvis vid beslut om avstängning. Även om mycket förebyggande arbete bedrivs ser Bäckedal att man skulle kunna arbeta mer med det, exempelvis genom fortbildning av personal.

Utbildning

Under våren 2025 deltog några medarbetare från Bäckedal vid MSB:s halvdagsutbildning om PDV i skolmiljö. Skolan ser gärna fler utbildningsinsatser, både för medarbetare och deltagare. För att bibehålla kompetens föreslås att personal utbildas och att framtida utbildningar och övningar kan ske i egen regi.

Skalskydd

Bäckedal uppger att man anpassar sitt säkerhetsarbete efter deltagarnas behov. Efter skolattacken i Örebro beslutade skolan att låsa internatet dygnet runt för alla utom de boende på skolan. Övriga lokaler är delvis låsta. Bäckedal menar att det inte finns ekonomiska resurser att hålla alla dörrar låsta då det skulle kräva omfattande inköp av nya nycklar till ett stort antal deltagare. Därtill nyttjar föreningar och studiecirklar skolans

lokaler vissa kvällar i veckan och dessa skulle då också behöva nya nycklar, alternativt medarbetare från skolan som öppnar lokalerna. En ytterligare anledning till att skolans lokaler inte är helt låsta är att det riskerar att få konsekvenser på pedagogik och arbetssätt. Bäckedal menar att man värderar sina deltagares förtroende och behöver balansera värdena öppenhet och säkerhet.

Sedan en tid tillbaka har Bäckedal vidtagit åtgärder för att minska genomfartstrafiken på skolområdet. Även om åtgärderna inte har utförts med fordonsskydd i åtanke bidrar de till att försvåra en skolattack med fordon som attentatsmetod.

God ordning

På Bäckedal hålls det generellt god ordning i och omkring skolans lokaler, och skyddsronder utförs regelbundet. Många personer är i rörelse på skolan och man menar att man snabbt skulle uppmärksamma om något misstänkt placeras ut. Skolan saknar rutiner för hantering av misstänkta föremål, men har likt Birka en rutin för posthantering och misstänka försändelser.

5.4 Identifierade behov vid Bäckedal

Utbildning och övning i PDV

Likt Birka ser Bäckedal positivt på att utbilda medarbetare och deltagare i hantering av en PDV-händelse. Önskvärt är att kompetensen på sikt kan byggas inom organisationen och att en PDV-utbildning och övning kan bli ett årligt inslag likt brandgenomgångar.

Komplettera befintlig krisplan med en beredskapsplan för PDV-händelser

Bäckedal har en krisplan för hantering av olika typer av händelser. Vid förfrågan uppger skolan att denna skulle kunna kompletteras med en plan även för PDV-händelser.

6 Säkerhetsarbete vid andra skolor

Nedan redogörs kortfattat för hur ett universitet samt fyra andra regioner arbetar med PDV-frågan vid sina regionägda folkhögskolor. Universitetet och regionerna har anonymiserats.

6.1 Region 1

Region 1 driver en handfull folkhögskolor som alla skiljer sig åt geografiskt och profilmässigt. Sedan början av 2024 har regionen utvecklat säkerhetsarbetet vid folkhögskolorna till följd av till risken för skolattentat. Nedan beskrivs två av områdena som Regionen arbetat särskilt med.

Utbildning och övning

Region 1 har utarbetat ett utbildningskoncept i tre delar för folkhögskolepersonal, som handlar om förebyggande arbete och hantering av en PDV-händelse.¹² Under hösten 2025 planerar man att i egen regi utbilda instruktörer vid respektive skola, som får i uppdrag att omhänderta det fortsatta säkerhetsarbetet kopplat till PDV. Tanken är att instruktörerna ska ansvara för att genomföra övningar i inrymning och utrymning samt eventuella vidareutbildningar. Förhoppningsvis kommer några representanter från folkhögskolorna att delta vid den gratisutbildning i PDV som Katastrofmedicinskt centrum (KMC) i Linköping tagit fram. Utöver detta arbetar regionen för att folkhögskolorna ska inkludera ett PDV-avsnitt i sina krisplaner.

Skalskydd

Samtliga av regionens folkhögskolor är utrustade med passersystem. Regionen uppger att man har en gemensam lägstanivå för skalskyddet på skolorna och att man redan innan skolattacken i Örebro vidtog flera säkerhetsåtgärder. Regionen önskar begränsa tillgången till skolornas lokaler ytterligare och menar att alla barriärer som kan fördröja händelseförloppet vid en attack är bra.

Gällande säkerhetsapplikationer för mobiltelefoner (exempelvis Cosafe) ser man att det är en prioriterad åtgärd. Regionen menar att delar av en sådan tjänst skulle kunna nyttjas (exempelvis att få larm om att något skett) men inte fullt ut (inga uppmaningar om hur en individ ska agera då det riskerar att förvärra situationen vid en PDV-händelse).

6.2 Region 2

Region 2 är huvudman för några folkhögskolor. Sedan ett antal år tillbaka har regionen arbetat på olika sätt med PDV-frågan vid folkhögskolorna.

Utbildning och övning

Regionen arbetar aktivt för att höja säkerhetsmedvetenheten hos samtliga medarbetare. Inom Kultur- och bildningsområdet pratar man ofta om säkerhetsfrågor och regionen har genomfört kampanjer och digitala utbildningsinsatser. Sedan 2023 har en säkerhetsleverantör utbildat och övat folkhögskolorna i att hantera en PDV-händelse. Utbildningsdelen innehåller ett föreläsningsblock med generell information för samtliga skolor och ett annat föreläsningsblock som anpassats till respektive skolas behov (där till exempel krisplaner och lokaler setts över). I samband med den årliga brandövningen övar folkhögskolorna även inrymning och utrymning till följd av en skolattack. Hittills har målgruppen varit skolornas personal, men regionen ser nu över om och hur man kan utbilda och öva även med deltagarna.

Skalskydd

Region 2 har ingen beslutad gemensam nivå för skalskyddet vid folkhögskolorna men uppger att samtliga skolor i stort sett är helt låsta. Internaten har varit låsta sen många år tillbaka. Skolorna har diskuterat vad låsta lokaler skulle kunna innebära för öppenheten och det folkhögskolan symboliserar men landat i att man ser fler fördelar än nackdelar med att hålla byggnaderna låsta.

¹² Del 1: övergripande information om skolattentat, del 2: hantering av en PDV-händelse, del 3: stoppa blödning.

Under våren 2025 började regionen se över möjligheten att använda en digital plattform för säkerhetsfrågor (till exempel Cosafe). En referensgrupp har skapats med personal från skolornas olika verksamhetsområden. Tanken med plattformen är dels att kunna använda den som en informationskedja vid en inträffad händelse, dels att kunna larma vid hotfulla situationer och att samla skolornas handlingsplaner för PDV i.

6.3 Region 3

Region 3 driver några folkhögskolor. Sedan en tid tillbaka har regionen påbörjat en översyn av säkerheten vid folkhögskolorna och avser besluta om en gemensam nivå för skolornas säkerhetsarbete.

Utbildning och övning

Regionens folkhögskolor har hittills inte utbildats inom PDV men kommer att göra det under hösten 2025. I ett första steg ska skolorna delta vid MSB:s PDV-utbildning, densamma som några medarbetare från Birka och Bäckedal deltagit på. Efter utbildningen kommer regionen att se över skolornas behov och göra en plan för fortsatta aktiviteter, sannolikt fler utbildningar och övningar. Målsättningen är att få in PDV-arbetet i ett årshjul och öva hanteringen av en PDV-händelse en till två gånger per år, likt man gör gällande brandrisk.

Skalskydd

Regionens folkhögskolor har tillsammans med fastighetsägare/fastighetsförvaltare sett över skolornas lokaler och gjort en bedömning av vad som är möjligt att göra gällande skalskydd. Exempelvis har man beslutat att entrédörrarna ska hållas låsta. Parallellt med lokalöversynen har regionen undersökt förutsättningarna att använda en säkerhetsapplikation (exempelvis Cosafe). Både för- och nackdelar har identifierats. En av farhågorna är att applikationen riskerar att skapa en falsk trygghet och att personal och deltagare förlitar sig mer på teknik än på det egna förnuftet. I det fall regionen beslutar om att köpa in en säkerhetsapplikation kommer den att användas som ett komplement till andra förebyggande åtgärder.

6.4 Region 4

Region 4 driver ett fåtal folkhögskolor. Under hösten 2024 började PDV-frågan att diskuteras alltmer på skolorna och man vidtog ett antal åtgärder.

Utbildning och övning

Initialt köpte regionen in fördjupningsmaterial om PDV, som delades ut till folkhögskolornas rektorer. Det beslutades även att all folkhögskolepersonal skulle utbildas och övas i PDV. Regionen avsåg först att ta fram eget utbildningsmaterial men beslutade snart att köpa in extern hjälp då rätt kompetens saknades internt. Idag har personal vid båda folkhögskolorna deltagit i föreläsningar om PDV och fått verktyg att på egen hand se över sina lokaler. I slutet av sommaren 2025 genomfördes en PDV-övning vid respektive skola. Skolpersonalen uppges hittills vara väldigt nöjda med utbildningsinsatsen och kommer att kunna nyttja utbildningsmaterialet även framöver.

Skalskydd

Regionen har i nuläget ingen gemensam nivå för folkhögskolornas skalskydd men menar att det är en fråga som ses över. Fram tills nu har det varit upp till respektive skola att besluta om detta. Regionens intervjuperson, som har arbetat i huvudsak med den ena folkhögskolan, uppger att skolan är låst för obehöriga. Personal och deltagare har individuella taggar som de nyttjar för åtkomst till olika lokaler och byggnader. Taggarna laddas med tillfälliga behörigheter som är giltiga alltifrån en dag till en vecka. Deltagare som vill ha tillgång till exempelvis skolans dans- eller musikhus under hela terminen behöver därför uppdatera sin tagg regelbundet. Före nuvarande inpasseringssystem använde skolan kodlås, men upplevde att koden ibland lämnades ut till utomstående och att man tappade kontroll över vilka som rörde sig i lokalerna.

6.5 Universitet

Utbildning och övning

Under våren 2025 deltog representanter från universitetet vid MSB:s utbildningstillfälle om PDV i skolmiljö. I augusti 2025 anordnade universitet två separata PDV-utbildningar: en övergripande för studenter och en mer omfattande för medarbetare. I samband med utbildningstillfället för medarbetare genomfördes även enklare sjukvårdsmoment. Utbildningen och övningen köptes in från ett säkerhetsföretag.

Därtill har universitetet diskuterat utmaningen med att skydda sig mot PDV-händelser i en öppen och tillgänglig verksamhet. Dagligen vistas många människor i universitetets lokaler, som hålls helt öppna stora delar av dygnet.

7 Utvecklingsområden och åtgärdsförslag

Av kartläggningen framkommer att både Birka och Bäckedal arbetar aktivt för att skapa en trygg miljö för medarbetare och deltagare. Folkhögskolorna har verktyg för att uppmärksamma och hantera deltagare med orosbeteende, dock inte specifikt kopplat till risken för skolattentat. Ett par medarbetare vid respektive skola har genomgått en grundutbildning i PDV och frågan har lyfts på arbetsplatsträffar. Efter skolattacken i Örebro har båda skolorna förstärkt skalskyddet och låst byggnader i större utsträckning än tidigare.

Vid en jämförelse med rekommendationerna för hur skolor kan arbeta förebyggande mot PDV-händelser¹³ framgår att Birka och Bäckedal har kommit en god bit på vägen i arbetet. Det finns dock några områden som kan utvecklas vidare.

7.1 Utvecklingsområden

Gemensam riktlinje för säkerhetsarbetet

Det saknas idag en gemensam riktlinje för säkerhetsarbetet med allvarliga våldshandlingar vid Region Jämtland Härjedalens folkhögskolor. Det medför att ett stort ansvar för bedömningen av säkerhetsrelaterade åtgärder kopplat till risken för skolattentat tillfaller folkhögskolerektorerna. Det riskerar även att leda till att frågan hanteras olika vid respektive

¹³ Se avsnitt 3.

skola. Mot bakgrund av detta rekommenderas att folkhögskolestyrelsen tillika den Regionala utvecklingsnämnden fattar beslut om en gemensam riktlinje för folkhögskolornas säkerhetsarbete.

Av riktlinjen bör det framgå att folkhögskolorna ska:

- genomföra en riskanalys kopplad till risken för PDV-händelser,
- utarbeta en beredskapsplan för skolattentat samt
- utbilda och öva personal i hantering av allvarliga våldssituationer i skolmiljö.

Nedan utvecklas resonemanget kring de föreslagna aktiviteterna i riktlinjen.

Riskanalys

För att Birka och Bäckedal ska kunna bedriva ett effektivt säkerhetsarbete behövs en tydlig bild av vilka risker och sårbarheter som respektive skola har. Genom att utföra en riskanalys kartläggs och bedöms dessa risker, och utifrån underlaget kan skolorna identifiera åtgärder som behöver vidtas för att minska sårbarheten och de potentiella konsekvenserna av en händelse. Åtgärderna kan exempelvis vara förändringar i rutiner, förstärkningar av skalskyddet eller införande av larmsystem (här är exempelvis det befintliga högtalarsystemet på Birka ett verktyg som kan ses över närmare).

Beredskapsplan för allvarliga våldssituationer

I beredskapsplanen anges de åtgärder som ska vidtas vid en allvarlig våldssituation, inklusive efterarbete. Syftet med planen är att säkerställa att skolorna är redo att hantera allvarliga händelser innan de inträffar. På Skolverkets hemsida finns information och mallar för hur planen kan utformas.

Utbildning och övning

Att höja medvetenheten, kunskapen och förmågan hos medarbetare och deltagare är en förutsättning för att kunna agera på rätt sätt vid ett pågående attentat. I likhet med de övriga intervjuade regionerna bör Region Jämtland Härjedalen utbilda och öva folkhögskolorna i PDV-frågan. Expertisen kommer inledningsvis att behöva köpas in från en extern aktör, med målet att regionen/folkhögskolorna därefter på egen hand genomför regelbunden utbildning och övning i PDV för personal och deltagare.

7.2 Åtgärdsförslag

Baserat på kartläggningens resultat presenteras följande åtgärdsförslag:

Åtgärd	Ansvarig
Besluta om en gemensam riktlinje för folkhögskolornas arbete kopplat till risken för allvarliga våldshändelser i skolmiljö. I riktlinjen bör följande aktiviteter framgå: - folkhögskolorna ska genomföra en riskanalys kopplat till risken för allvarliga våldshändelser,	Folkhögskolestyrelsen

- folkhögskolorna ska utarbeta en beredskapsplan för allvarliga våldssituationer, - folkhögskolorna ska utbilda och öva personal i hantering av allvarliga våldssituationer i skolmiljö.	
--	--

Åtgärdsförslaget om en gemensam riktlinje medför inga kostnader utöver arbetstid för att utarbeta dokumentet. Detsamma gäller aktiviteterna att genomföra en riskanalys och att ta fram en beredskapsplan för allvarliga våldssituationer vid respektive folkhögskola. Aktiviteten att utbilda och öva personal i hantering av allvarliga våldssituationer medför en kostnad i form av inköp av extern kompetens. Kostnaden för detta förväntas vara en engångskostnad, där målet är att utbildning och övning framöver ska ske i egen regi vid folkhögskolorna, med stöd av beredskapssamordnare vid RU och enheten Säkerhet och beredskap. I det fall skolorna i sina riskanalyser identifierar ytterligare åtgärdsbehov behandlas dessa löpande.

Referenser

Birka folkhögskola. (2025). *Policy mot hot och våld*. Inhämtad 23 juni 2025 från: [Policy hot och våld | Birka](#)

Bäckedals folkhögskola. (2025). *Policy mot hot och våld*. Inhämtad 23 juni 2025 från: [Policy mot hot och våld – Bäckedals Folkhögskola Sveg](#)

CVE. *Så kan vi förebygga skolattacker*. Inhämtad 4 juni 2025 från: [Skolattack.se | CVE](#)

CVE. (2024). *Metodstöd för att stärka skolans förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism och skolattacker*. Kunskapsöversikt och samtalsstöd. Tillgänglig: [Metodstöd för att stärka skolans förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism och skolattacker](#)

MSB. (2023). *Våldshandlingar med stora konsekvenser i skolan. En vägledning för skolläda, skolpersonal och säkerhetsansvariga*. Publikationsnummer: MSB2188. Tillgänglig: [Våldshandlingar med stora konsekvenser i skolan](#)

MSB. (2025). *Säkerhet i offentlig miljö. Skydd i skola*. [PowerPoint-presentation]

SFS 2025:625. *Lag om ändring i skollagen (2010:800)*. Inhämtad från: [SFS2025-625.pdf](#)

Skolverket. (2025). *Beredskapsplan för allvarliga våldssituationer*. Inhämtad 2 januari 2026 från: [Beredskapsplan för allvarliga våldssituationer - Skolverket](#)

Bilaga 1: Intervjufrågor till Birka och Bäckedal

1. Hur arbetar er skola förebyggande mot skolattacker? Vilka åtgärder har ni vidtagit?
Exempel på åtgärder:
 - Genomfört en riskbedömning
 - Tagit fram en rutin för hur deltagare med orosbeteende ska hanteras
 - Utbildat och övat deltagare och personal i konceptet fly – sök skydd- larma/ inrymning, utrymning och utestängning och hur man räddar liv/stoppar blödning
 - Identifierat säkra rum och hur skolan kan arbeta med sektionering
 - Sett över entréernas utformning
 - Installerat lås, larm och varningssystem
 - Har god ordning i och runt skolans lokaler
 - Vidtagit åtgärder kopplat till fordonsskydd
 - Har en rutin för åtgärder vid misstänkta föremål
2. Vilka säkerhetsåtgärder ser ni behov av att införa/vidareutveckla på er skola?
 - På vilket sätt skulle de identifierade åtgärderna kunna bidra till att minska sårbarhet och konsekvens?
 - Vilka av åtgärderna har högst prioritet enligt er?
3. Har ni behov av stöd i det fortsatta säkerhetsarbetet? Vilken typ av stöd och från vilka?
4. Vad ser ni bör vara gemensamt för hur de båda folkhögskolorna arbetar med säkerhetsåtgärder kopplat till risken för skolattentat?
5. Hur kan vi balansera värdena öppenhet och tillgänglighet med säkerhet? Vilka värden kan påverkas vid ett förändrat förhållningssätt?
6. Den 1 juli 2025 träder en ny skollag i kraft. Av lagen framgår bland annat att skolor ska ha en beredskapsplan för allvarliga våldssituationer och att åtgärder ska vidtas för att obehöriga inte ska ha tillträde till skolans område då verksamhet pågår. Hur förhåller ni er till skollagen idag? Vad tänker ni om de nya förslagen?

Bilaga 2: Intervjufrågor till övriga skolor

1. Hur arbetar ni med PDV-frågan vid er Regions folkhögskolor? Vilka åtgärder har ni vidtagit?
2. Vilka åtgärder ser ni behov av att införa/vidareutveckla framöver?
3. Har ni någon gemensam inriktning för era folkhögskolors säkerhetsarbete kopplat till PDV? (Till exempel avseende utbildning och övning samt lås och larm?)
4. Övriga medskick?